

آسیب‌شناسی پژوهش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی: مطالعه نظریه زمینه‌ای

زهرا رضازاده^۱ زهره میر حسینی*^۲ زهرا اباذری^۳ فهیمه باب الحوائجی^۴

تاریخ دریافت ۱۳۹۸/۵/۱۴ تاریخ پذیرش ۱۳۹۸/۹/۱۷

چکیده

هدف: آسیب‌شناسی پژوهش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی از منظر متخصصان دانشگاهی هدف کلی تحقیق حاضر است.

روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و با استفاده از روش نظریه پردازی زمینه‌ای انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته بود و تجزیه و تحلیل و کدگذاری داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی، با استفاده از نرم افزار تحلیل داده‌های کیفی MAXQDA ۱۰ انجام شد. جامعه پژوهش را اعضای کمیته برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، و صاحب‌نظران دانشگاهی تشکیل دادند که با روش نمونه‌گیری هدفمند ترکیبی تعداد ۱۳ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند.

یافته‌ها: ۴۰۵ مفهوم در مرحله کدگذاری باز در ۴۶ مقوله فرعی و ۲۵ مقوله اصلی انتخاب و دسته‌بندی شد. در شرایط زمینه‌ای ۳۴ مفهوم و ۵ مقوله فرعی و ۳ مقوله اصلی؛ در شرایط علی ۸۹ مفهوم و ۱۵ مقوله فرعی و ۵ مقوله اصلی؛ در شرایط مداخله‌گر ۱۴۲ مفهوم و ۱۳ مقوله فرعی و ۹ مقوله اصلی، در راهبردها ۱۱۴ مفهوم و ۸ مقوله فرعی و ۴ مقوله اصلی؛ و در پیامدها ۲۶ مفهوم و ۵ مقوله فرعی و ۴ مقوله اصلی استخراج شد.

اصالت اثر: عوامل موثر در "آسیب‌شناسی پژوهش" در این تحقیق شناسایی و تحلیل شد و در قالب یک الگو ارائه گردید.

واژه‌ها کلیدی: آسیب‌شناسی، پژوهش، رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، نظریه زمینه‌ای.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

^۱ دانشجوی دکتر علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال ایمیل: zrezazadeh@yahoo.com
^۲ دانشیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال ایمیل: zmirhosseini@yahoo.com
^۳ دانشیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال: ایمیل: abazari391@yahoo.com
^۴ دانشیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. ایمیل: fbabalhavaeji@gmail.com

علم اطلاعات و دانش‌شناسی رشته‌ای است که ماهیت بین‌رشته‌ای دارد و در تحول و توسعه روزافزون علوم دیگر نقش دارد. لذا، سال‌هاست در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی حضور دارد. رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی که از سال ۱۳۹۱ در ایران به علم اطلاعات و دانش‌شناسی تغییر نام یافت، با مطالعه ماهیت اطلاعات و دانش و تدوین مکانیزم‌هایی برای تولید، گردآوری، سازمان‌دهی، اشاعه و مدیریت اطلاعات زمینه را برای پویایی جریان دانش در جامعه (اعم از سازمان‌ها و کل جامعه) فراهم می‌سازد. از این رو، رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی به‌عنوان رشته‌ای که ماهیت، رفتار و کاربردهای اطلاعات را مطالعه می‌کند از مهم‌ترین رشته‌های دانشگاهی در کشورهای پیشرفته به حساب می‌آید. در نظام آموزشی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی سه وجه وجود دارد؛ نخست مبانی نظری به اعتبار وجه آموزش عالی (و البته نیز به اعتبار بخشی از چهارچوب حرفه)، و دوم تعلقات حرفه‌ای، از آن رو که قرار است در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی متفاوت با مخاطبان مختلف و متنوع به کار پردازند، و سوم مهارت‌های لازم برای استفاده از منابع و ابزارها و فناوری‌های مربوط به انجام بهینه وظایف حرفه‌ای است. بنابراین، در طول دوره دانشگاهی دانش‌پژوه می‌بایست به سه نوع دانش مجهز شود: دانش نظری، دانش حرفه‌ای و دانش عملی. آنچه در آموزش این سه نوع دانش اهمیت دارد این است که این سه از طریق آمیزه‌ای هنرمندانه و زیرکانه در کلیه دروس، برنامه‌ها، و تمرین‌ها حضور دارند، و این کار در زمینه‌ها و بستر اجرایی با باروری جدی دنبال می‌شود: ۱. طراحی برنامه‌های درسی و شرح درس‌های مرتبط؛ ۲. مراکز آموزشی که شرایط، امکانات، آزمایشگاه‌ها و جز آن را برای اجرای چنین مهمی مهیا می‌سازند (حرّی، ۱۳۹۰). لذا، یکی از عوامل پویایی و کارآمدی این رشته رویکرد آن به تغییرات و تحولاتی است که همواره در حال رخ دادن است: نخست سازگاری با روند تحولات و دیگری توان مدیریت و راهبری تحولات در رسیدن به اهداف خود است. لذا از یکسو با تحولات فناوری، و از طرف دیگر با نیازهای متنوع و متحول جامعه و ارائه خدمات نوگرا مواجه است که این امر رشته را در عصر حاضر با چالش‌های جدی مواجه ساخته است. با یک بررسی اجمالی به نظر می‌رسد که به دلایل مختلف، علم اطلاعات و دانش‌شناسی امروز در کشور از قافله تحول و دگرگونی بنیادی تا حدودی مغفول مانده است. به‌رغم تأکید بزرگان در این رشته، چالش بزرگی که روزه‌روز اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، ضعف مسائل نظری و فلسفی است (رها دوست، ۱۳۸۶). از جمله مسائل مطروحه در آموزش این رشته در کشور فقر مبانی نظری و عدم توجه کافی به تغییرات فناوری اطلاعات و ارتباطات در دروس این رشته است، که ناشی از عدم توجه کافی به نظریه‌ها و فن‌آوری در برنامه‌های موجود مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکتری است. در نتیجه، عدم توجه به ایجاد شناخت در دانشجویان، عدم توجه به تفکر خلاق و ایجاد روحیه نوآوری، عدم تمایل برای تغییر برنامه‌های آموزشی را به دنبال دارد (فتاحی، بگلو و آخشیک، ۱۳۹۳). رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی مانند بسیاری از رشته‌های علمی، با مشکلات و مسائلی مواجه است که برای رفع آن‌ها نیاز به تفکر، مطالعه و پژوهش است و تا زمانی که مسائل و مشکلات اساسی رشته شناسایی نشوند، صرف هزینه و زمان جهت انجام پژوهش، اتلاف منابع انسانی و مادی خواهد بود. کارکرد اصلی پژوهش، یافتن پاسخ‌هایی روشن و علمی برای پرسش‌های نوین و ارائه راهکارهایی مؤثر برای حل مسائل جاری

در زمینه ای مشخص است. پژوهش به آموزش بهتر می‌انجامد، چراکه دانش نو و برنامه‌های آموزشی مکمل یکدیگرند و موجب اعتبار انسان‌ها و سازمان‌ها می‌شود. (کومار، ۱۳۷۴). مسئله‌ای که در این میان باید به آن توجه داشت این است که در حال حاضر، بخش عمده‌ای از پژوهش‌هایی که در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی صورت می‌گیرند، از کارایی لازم برخوردار نیستند. شماری از پژوهش‌های این حوزه فاقد اثربخشی لازم بوده و متناسب با نیازها، و حل مسائل و مشکلات جامعه نیستند. دینانی (۱۳۸۷) معتقد است: تعداد قابل توجهی از پژوهش‌های کتابداری در گذشته‌های دور و نزدیک در حوزه‌های متفاوت این رشته، با مسئله‌یایی شکل می‌گرفتند اما در بیشتر تحقیقات حوزه‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی به‌ویژه پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی، به جای «مسئله‌یایی» به «مسئله‌سازی» پرداخته می‌شود وی دلایل این امر را از سویی، افزایش تعداد گروه‌های مجری دوره‌های تحصیلات تکمیلی و از سوی دیگر، کمبود مدرسان باتجربه می‌داند. از دیگر چالش‌های موجود در قلمرو پژوهش علم اطلاعات و دانش‌شناسی، ضعف در کاربردی بودن پژوهش‌ها است. به‌طور کلی، به‌ندرت دیده می‌شود که از یافته‌ها و نتایج آن‌ها در عرصه محصولات و خدمات در جامعه (بازار کار و سازمان‌ها) استفاده کاربردی شود (فتاحی؛ بگلو، آخشیک، ۱۳۹۳). و همچنین ریشه شماری از مشکلات را می‌توان در نامشخص بودن نیازهای پژوهشی جامعه و عدم توجه به اولویت‌های پژوهشی در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانست. نظر به اینکه بودجه پژوهش در کشور ما اندک است و از همین مقدار کم هم به‌صورت بهینه استفاده نمی‌شود و با توجه به اهمیت پژوهش و هزینه و زمان زیادی که صرف انجام آن می‌شود و تأثیری که این پژوهش‌ها می‌توانند بر روند غنای رشته داشته باشند، نگاه دقیق‌تر به پژوهش‌ها امری ضروری است. چراکه انجام پژوهش‌های تازه و کاربردی و متناسب با نیاز جامعه و توانایی پژوهشگر، نسبتاً کار مشکلی است. به نظر می‌رسد مناسب‌ترین راه‌حل در این زمینه شناسایی عوامل آسیب‌زا پژوهش علم اطلاعات و دانش‌شناسی است و اقدام در رفع این آسیب‌ها و حل مسائل است

به‌طور کلی هدف اصلی این پژوهش شناسایی آسیب‌های موجود و عوامل ایجادکننده آن در پژوهش رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در نظام آموزش عالی کشور است. اهداف ویژه پژوهش عبارت‌اند از:

- تعیین موانع موجود در انجام پژوهش‌های رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی بر اساس نظر متخصصان رشته
- راهکارهایی جهت مقابله و رفع آسیب‌های موجود در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی همراه با راه حل‌ها و ارائه الگو است.

پیشینه پژوهش

گسترده‌گی و تنوع گوناگون در مقوله‌های پژوهش در جهان و ایران وجود دارد. این مقولات را می‌توان در دسته‌بندی‌هایی نظیر پژوهش در مبانی نظری، محدودیت‌های پژوهش، اثربخشی استادان در پژوهش و مشکلات موجود در روش پژوهش قرارداد.

آسیب‌شناسی پژوهش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی: مطالعه نظریه زمینه‌ای

رانگ (۲۰۱۷) در تحقیقی که روند تحقیقات نظریه‌ای کتابداری در سرزمین چین از قرن ۲۰ را تحلیل می‌کند، نتیجه می‌گیرد که پژوهش‌های نظری کتابداری باعث یک توسعه بین‌رشته‌ای می‌شوند؛ الگوی علوم کتابداری از کثرت‌گرایی به وحدت تبدیل می‌شود. و ویژگی‌های قومی روند محلی سازی چینی را بیشتر منعکس می‌کند.

بهاردوج (۲۰۱۷) فعالیت‌های پژوهشی کتابداری و اطلاع‌رسانی مؤسسات آموزش عالی هند را بررسی کرده است که مهم‌ترین چالش را، که سازمان‌های مالی و دانشگاه‌ها نیاز به تشویق کردن متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی برای پیش‌قدم شدن در امر تحقیقات و انتشار دارند و در همین موضوع زارعی و فامیل روحانی (۱۳۸۸) به بررسی وضعیت تحقیقات اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها آزاد اسلامی منطقه پنج و شناسایی مشکلات آن‌ها در تولید اطلاعات علمی می‌پردازند که مشکلات اعضای هیئت‌علمی را در سه مقوله کلی دسته‌بندی نمود: الف. مشکلات پژوهشی؛ ب. مشکلات آموزشی؛ مشکلات منابع و تجهیزات کتابخانه را می‌داند و همچنین گنجی (۱۳۸۳) وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت‌علمی دانشگاه فردوسی مشهد را مورد بررسی قرار می‌دهد که بین سطح تحصیلات، تدریس در دوره تحصیلات تکمیلی، استفاده از فرصت مطالعاتی و تولید علمی تفاوت معناداری می‌داند. و رابطه معناداری بین سال‌های اشتغال در دانشگاه، درجه آشنایی با زبان انگلیسی و تولید علمی را می‌شناسد.

بول و کنان و ویلارد (۲۰۱۲) بهره‌وری پژوهش و پدیداری استادان کتابداری و اطلاع‌رسانی در مؤسسات آموزش عالی استرالیا را مورد بررسی قرار می‌دهد که مهم‌ترین عامل را در این بهره‌وری استفاده از فرصت‌های مطالعاتی استادان و توسعه موضوعات پژوهشی می‌داند.

چوان و کین (۲۰۱۱) به جنبه دیگر از پژوهش، بررسی روش‌های علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی در چین می‌پردازد که جهت حل مشکلات روش شناختی پژوهش پنج اقدام را ارائه می‌دهد ۱- بهبود روش نظام پژوهش علم کتابداری و اطلاع‌رسانی ۲- تنظیم مفهوم روش‌های پژوهش علم کتابداری و اطلاع‌رسانی ۳- اهمیت آموزش روش‌های پژوهش علم کتابداری و اطلاع‌رسانی ۴- تقویت روش‌های تجربی ۵- تأکید بر استفاده یکپارچه پژوهش‌های مختلف.

حیدری؛ قنادی نژاد و چینی پرداز (۱۳۹۵) به مطالعه شناسایی و دسته‌بندی محورهای پژوهشی مهم در علم اطلاعات و دانش‌شناسی پرداختند و دریافته‌اند که موضوعات سنتی و مباحث نظری نسبت به موضوعات فناوری و ارتباطی اولویت کمتری دارند.

عصاره و فرج پهلوی و سیامکی (۱۳۹۳) به تحلیل مقالات فارسی منتشر شده در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور از نظر روش پژوهش و ابزار گردآوری داده‌ها می‌پردازند که مطالعه مقالات منتشر شده حاکی از پراکندگی نامتوازن روش‌های پژوهش و ابزار گردآوری داده‌های به کاررفته در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی کشور است.

¹Rong

² Bhardwaj

³ Boell & Kennan & Willard

⁴ Chuan & qin

زارعی و فامیل روحانی (۱۳۸۸) به بررسی وضعیت تحقیقات اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها آزاد اسلامی منطقه پنج و شناسایی مشکلات آن‌ها در تولید اطلاعات علمی می‌پردازند که مشکلات اعضای هیئت علمی را در سه مقوله کلی دسته‌بندی نمود: الف. مشکلات پژوهشی؛ ب. مشکلات آموزشی؛ مشکلات منابع و تجهیزات کتابخانه را می‌داند.

گنجی (۱۳۸۳) وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد را مورد بررسی قرار می‌دهد که بین سطح تحصیلات، تدریس در دوره تحصیلات تکمیلی، استفاده از فرصت مطالعاتی و تولید علمی تفاوت معناداری می‌داند. و رابطه معناداری بین سال‌های اشتغال در دانشگاه، درجه آشنایی با زبان انگلیسی و تولید علمی را می‌شناسد.

پژوهش‌های صورت گرفته مبین این نکته است که پژوهش‌های صورت گرفته به صورت پراکنده و نه منسجم به بررسی یک یا چند جنبه از پژوهش پرداختند به‌طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که بررسی نظرات و دیدگاه‌های استادان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی نسبت به امر پژوهش خود سهم اندکی از کارهای صورت گرفته را به خود اختصاص می‌دهد. لذا پژوهش حاضر بر آن است که با بررسی نظرات و دیدگاه‌های استادان علم اطلاعات و دانش‌شناسی به سؤالات زیر پاسخ دهد:

چه آسیب‌ها و موانعی در انجام پژوهش‌های رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی وجود دارد؟

راهکارهای مقابله و رفع موانع موجود در پژوهش رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران کدامند؟

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع کیفی و با استفاده از رویکرد نظریه زمینه‌ای انجام شده است. در پژوهش کیفی برای تعیین اندازه نمونه نمی‌توان از فرمول مشخص و واحدی استفاده کرد. پاول (۱۳۷۹) در مورد اندازه نمونه در مطالعات کیفی کتابداری و اطلاع‌رسانی، راه‌حل ساده را در این می‌بیند که گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه یابد که عناصر اساسی مطالعه به حد اشباع برسند، یعنی تا زمانی که افراد نمونه، دیگر چیزی به داده‌ها اضافه نکنند و یا آنچه مطرح می‌کنند، در تضاد با دانسته‌های گردآوری شده نباشد. لذا در مرحله اشباع با توجه به نمونه‌گیری گلوله برفی یعنی انتخاب معهود افرادی که می‌توانند افراد مناسب دیگری را برای مطالعه معرفی کنند و این افراد نیز به نوبه خود، تعدادی مشارکت‌کننده دیگر را برای گردآوری اطلاعات بیشتر درباره تحقیق معرفی می‌کنند، این روش زمانی بسیار سودمند است که زمینه تحقیق به گونه‌ای باشد که افراد مطلع درباره آن پراکنده باشند یا به صورت خوشه‌ای یافت نشوند. لذا بر این اساس داده‌های این پژوهش از طریق مصاحبه‌ها عمیق و نیمه ساختار یافته با ۱۳ نفر از متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی استخراج شده است. به منظور تدوین عوامل پژوهش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی با استفاده از روش نظریه پردازی زمینه‌ای، مصاحبه‌هایی ابتدا با اعضای کمیته برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی که ۸ عضو بودند انجام شد و این گروه افراد دیگری را برای اطلاعات بیشتر نظیر مدیران گروه‌های دانشگاه‌های مختلف (دانشگاه آزاد،

¹ Grounded theory

غیرانتفاعی، پیام نور، علمی و کاربردی) و استادان پیشکسوت را معرفی کردند. در انجام مصاحبه‌ها پژوهشگر سعی داشته با احاطه بر موضوع، ارتباط سؤالات باهدف مصاحبه را حفظ نماید. پس از گردآوری داده‌ها تحلیل مصاحبه‌ها تا مرحله اشباع، با اتخاذ روش تحلیل تفسیری اشتراوس و کوربین^۱ انجام فرایند کدگذاری باز و محوری انجام شد که طی عمل کدگذاری در مرحله نخست، داده‌ها و اطلاعات به مفاهیم شکسته و خرد شدند و تشکیل مفاهیم بخشی از تحلیل داده‌ها است که در جریان گردآوری داده‌ها آغاز شدند. در مرحله کدگذاری باز برای آسیب‌شناسی پژوهش ۴۰۵ مفهوم استخراج شد و سپس در کدگذاری محوری که فرآیند مرتبط کردن موضوع‌های فرعی به موضوع‌های اصلی تر است، مفاهیم دارای ایده مشترک در سطحی بالاتر دسته‌بندی شدند و تشکیل مقولات فرعی را دادند و داده‌های تجزیه‌شده به مفاهیم و موضوع‌ها در کدگذاری محوری می‌بایست با شیوه جدیدی به یکدیگر مرتبط شوند. این کار با بکار بردن یک الگو شامل شرایط علی پدیده، شرایط مداخله‌گر، راهبردهای کنش/کنش متقابل، و پیامدها انجام شده است.

راهبردها کنش‌هایی هستند که در پاسخ به مقوله مرکزی صورت می‌گیرند. شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گرها (مجموعه‌ای از متغیرهای میانجی و واسطه) عوامل خاص و عمومی تأثیرگذار بر راهبردها و پیامدها نتایج حاصل از اجرای راهبردها هستند (کرسول، ۲۰۰۵).

سپس ایده مشترکی میان مقولات فرعی ایجاد شده است که مقوله‌های اصلی یا تم‌ها شکل گرفتند. در مرحله کدگذاری گزینشی یا انتخابی پدیده هسته‌ای (آسیب‌شناسی پژوهش) شناسایی و سایر موضوع‌ها به صورت نظام‌مند با آن مرتبط می‌شوند و سرانجام مدل مفهومی از آسیب‌شناسی پژوهش ارائه شد تا روابط متقابل مقولات را نشان دهد. برای روایی مصاحبه و تأیید درستی برداشت، پژوهشگر با جامعه مورد مطالعه خود تماس گرفت و برای تضمین اعتبار داده‌ها به دلیل تعامل طولانی با نمونه مورد مطالعه، این فرصت را داشت تا با مرور و بازنگری به دیدگاه و نظرات آنان نزدیک شود. برای ثبات و پایایی داده‌ها از نظرات تکمیلی همکارانی که با رویکرد پژوهش کیفی آشنا بودند و مرور مصاحبه‌ها استفاده شد. برای مصاحبه‌ها در یک جدول جملات و عبارات، مفاهیم، مقوله‌ها و تم‌ها نشان داده است.

یافته‌های پژوهش

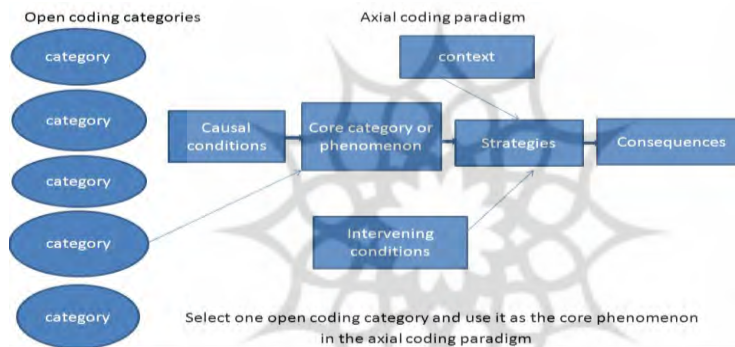
مقوله‌های اصلی عوامل آسیب‌شناسی پژوهش بر اساس مصاحبه‌ها و جملات صاحب‌نظران پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها در قالب کدگذاری باز، محوری، و گزینشی استخراج و تحلیل شدند. تحلیل با نخستین مصاحبه آغاز شد و به مصاحبه بعدی منجر شد. لذا تعامل دائمی میان پژوهشگر و عمل پژوهش، با حفظ موازنه میان عینیت و حساسیت برقرار بود. عینیت برای رسیدن به تفسیر بی‌طرفانه و دقیق از رویدادها ضرورت دارد و حساسیت نیز برای درک ظرایف و معناهای داده‌ها و تشخیص ربط میان مفاهیم لازم است. در پژوهش کیفی، عینیت نه به معنای کنترل متغیرها، که به معنای آمادگی برای گوش دادن و اجازه سخن دادن به پاسخگویان است (اشتراوس و کوربین، ۱۳۹۱). در این پژوهش نیز، مصاحبه‌ها با

¹ Strauss & Corbin

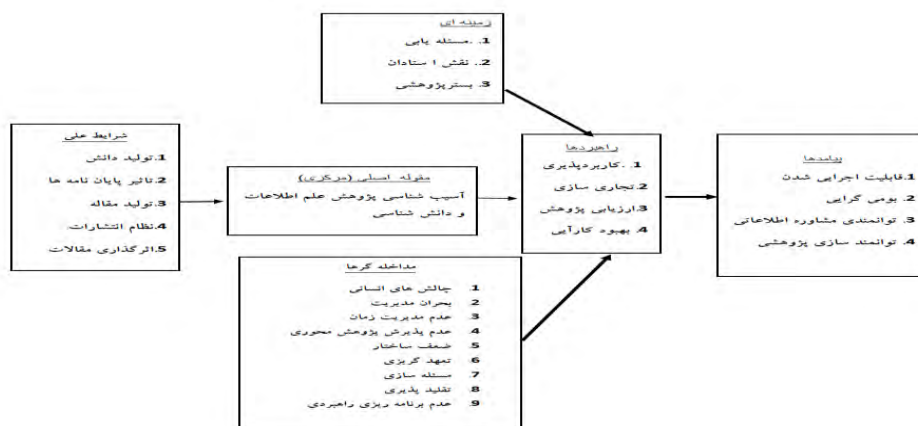
² Creswell

ویژگی	مقوله‌های اصلی (تم)	مقوله‌های فرعی	مفاهیم (کدهای باز)	جملات
		مطبی‌گیری به روش شناختی پژوهش	آسان‌پذیری رویکرد پژوهشی/روش‌های تحقیق اغلب تفاوت تحقیق اولیه با کبیر پژوهش‌های کمی/به کارگیری آلو /گردآوری اطلاعاتی مناسب، عدم استحکام نظری/عدم استحکام روش شناختی/عدم آموزش روش تحقیق/ضعف بیان مسئله/اهمیت شناخت مسئله/تفاوت شناخت مسئله در تحقیقات علمی/تحلیل آلودگی/عدم رویکرد عمل‌گرا/عدم شناسایی نظری روش آموزشی پژوهش	علاوه بر روش‌های بایگیت و اکتشاف بک پژوهش‌های کیفی/جمله‌بندی شود کمی موضوعات پژوهش‌ها و روش‌های تحقیق اغلب مربوط گردآوری نمی‌شود. چون طولانی تحقیق که به ما گفته شده طولانی کمی است و روی کمی انگشت گذاشته است.
علم‌دانی	دانش‌اندوزی (کرمی)	عدم توجه به موضوعات علمی	اهمیت موضوع (مفاهیم/ علم توجه به پیشینه‌ها/تحقیق/گرایش به موضوعات عملی/وصول، نین موضوع علوم/پراگماتیکی موضوعات پژوهش/ موضوعات مناسب، تکرار موضوعات پژوهشی/ عدم موضوعات بکر/عدم وقف پژوهشگر به آسیب‌های اجتماعی/عدم وقف به وقت‌های تهیه داده/عدم اعلام اولیایک	از آن روی برای مثال مباحث در حرفه تحول یافته شده و گرایش بیشتر به سمت موضوعات عملی/وصول است. مشکلات عمده ما در این زمینه هفتاد نین پژوهش‌های علمی و نین رویکرد پژوهشی تکرار موضوعات پژوهشی و انحلال برخی لیتهاط روش شناختی می‌باشد.
		روش‌های غیرعادی	سرفقه علمی/انتزاعی شدن نظرات/اسانگی و نین بیان مسئله/خروج از روش بیان مسئله/ عدم هم‌فکری اختلافی پژوهشی	پروکن و مسئله/اجبورت سمری و پور کردن حق توسط خود محقق که به این پییده چنین اختلافاتی می‌گویند.
روش‌انداز	مطابقتی (کرمی)	فقدان علمی	شناسی جغرافیایی/علمی/عدم حل مسائل و مشکلات	کتر نیز جمله حرفی و فیم پژوهش‌های! عقیدتی که مشکلات جزئی حوزه راه‌ها و ژورنالیست/محققانند.
		مشکل‌پذیری در پژوهش	شبه و نین تحقیقات/روزی پژوهش/ علم لیه جدید در بیان مسئله/دکری/عدم روزآمدی/فقدان پژوهش کلکتی/عدم پژوهش جهت‌گوش مرز نش	در حوزه روش‌های علمی و مشکل وجود دارد و گاهی بصورت ولید بوده، رشمیر شده و به شویا شهم هست و هغه‌ها نیستند. سل عظیم نظرات که تولید می‌شود کمی است لیه بد نیست که این کیت در نهایت به کبیت منجر شود و نین فرایله/سؤالی‌های شده نظرات داری و آوری و چه کار می‌باشد.

انتشارات هستند که تولید دانش از نظر متخصصان ۳۲ مفهوم و ۵ مقوله فرعی و نظام انتشارات با ۱۷ مفهوم و ۳ مقوله فرعی و تأثیر پایان‌نامه‌ها با ۲ مقوله فرعی و تولید مقاله با ۳ مقوله فرعی و اثربخشی مقالات با ۲ مقوله فرعی هستند و شرایط زمینه‌ای: شامل ۳۴ مفهوم در ۳ مقوله‌های اصلی بستر پژوهشی با مقوله فرعی زمینه‌سازی و نقش استادان که شامل مقوله‌های فرعی هدایتگری استاد، دانش پژوهشی و روحیه پرسشگری و مقوله اصلی مسئله‌یابی با مقوله فرعی حل مسئله است و مداخله‌گرها با ۱۳۴ مفهوم و ۱۳ مقوله فرعی و ۹ مقوله اصلی چالش‌های انسانی، عدم مدیریت زمانی، بحران مالی، عدم پذیرش پژوهش محوری، ضعف ساختار پژوهشی، تعهد‌گریزی، مسئله‌سازی، تقلید‌پذیری، عدم برنامه‌ریزی راهبردی به‌عنوان مداخله‌گر آسیب‌شناسی پژوهش علم اطلاعات و دانش‌شناسی از مصاحبه‌ها استخراج شده است. راهبردها با ۱۱۴ مفهوم و ۸ مقوله فرعی و ۴ مقوله اصلی کاربردپذیری، تجاری‌سازی، ارزیابی و بهبود کارآیی به‌صورت راهبردهای مؤثر در آسیب‌شناسی پژوهش در مصاحبه‌ها دسته‌بندی شدند و پیامدها با ۲۶ مفهوم و ۵ مقوله فرعی و ۳ مقوله اصلی قابلیت اجرایی شدن، بومی‌گرایی، مشاوره اطلاعاتی و پژوهشی پیامدهای مدل آسیب‌شناسی پژوهش را تکمیل می‌کنند. همان‌طور که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، شرایط علی، عواملی هستند که بر مقوله مرکزی تأثیر می‌گذارند.

شکل ۱: کدگذاری نظریه‌سازی داده‌بنیاد از کدگذاری باز تا الگوی کدگذاری محوری (کرسول، ۲۰۰۵) روابط بین مقوله‌های اصلی آسیب‌شناسی پژوهش به‌صورت الگوی مفهومی شکل ۲ نشان داده شده است در شکل ۲ جهت پیکان‌ها فرایند آسیب‌شناسی پژوهش و روابط بین مقوله‌ها را نشان می‌دهد.

شکل ۲. مدل مفهومی آسب‌شناسی پژوهش علم اطلاعات و دانش‌شناسی

نتیجه‌گیری

رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی مانند بسیاری از رشته‌های علمی، با مشکلات و مسائلی مواجه است که برای رفع آن‌ها نیاز به تفکر، مطالعه و پژوهش است و تا زمانی که مسائل و مشکلات اساسی رشته شناسایی نشوند، صرف هزینه و زمان جهت انجام پژوهش، اتلاف منابع انسانی و مادی خواهد بود. مسئله‌ای که در این میان باید به آن توجه داشت این است که در حال حاضر، بخش عمده‌ای از پژوهش‌هایی که در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی صورت می‌گیرند، از کارایی لازم برخوردار نیستند. شماری از پژوهش‌های این حوزه فاقد اثربخشی لازم بوده و متناسب با نیازها، و حل مسائل و مشکلات جامعه نیستند. شایان‌ذکر است که همپوشانی موضوعی و محتوایی و اشباع برخی زمینه‌ها در پژوهش، و موضوعات تکراری، می‌تواند بیانگر عدم توانایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در ارائه ایده‌ها و روش‌های تازه در آثار خود باشد. به بیان دیگر، با وجود اینکه انتشار مقاله‌های استخراج‌شده از پایان‌نامه‌ها رو به فزونی گذارده است، میزان خلاقیت و مشارکت پایان‌نامه‌ها در تولید دانش نو قابل توجه نیست (فتاحی، ۱۳۸۸). با توجه به اهمیت پژوهش و هزینه و زمان زیادی که صرف انجام آن می‌شود و تأثیری که این پژوهش‌ها می‌توانند بر روند غنای رشته داشته باشند، نگاه دقیق‌تر به پژوهش‌ها امری ضروری است.

داشتن نیروی انسانی متخصص و محدودیت‌های مالی و عوامل دیگر از مهم‌ترین مشکلات پژوهشی به شمار می‌آیند. اگر عوامل موجود در پژوهش به‌طور دقیق و مناسب تعیین شود، امکان بیشتری را برای انجام پژوهش‌های مطلوب فراهم می‌کند و در نتیجه از نتایج پژوهش‌ها به‌صورت مؤثرتر و کارآمدتر استفاده خواهد شد. پژوهش حاضر در راستای آسب‌شناسی پژوهش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی همچنین درصدد شناسایی عوامل آسب‌ساز پژوهش انجام شده است. در الگوی مفهومی مقوله‌های اصلی مسئله‌یابی که مقوله حل مسئله و مقوله نقش استادان که مقوله‌های هدایتگری استادان، دانش‌پژوهشی و روحیه پرسشگری را در برمی‌گیرد و مقوله بستر پژوهشی با مقوله فرعی زمینه‌سازی که در صورت عدم امکان، به شرایط زمینه‌ای و بستر لازم برای آسب‌سازی پژوهش را فراهم می‌کند. در پاسخ به سؤال اول پژوهش بر اساس دیدگاه

مصاحبه‌شوندگان، مهم‌ترین عامل زمینه‌ای آسیب‌ساز عامل ضرورت حل مسئله در پژوهش است که پایه و اساس عوامل است. پژوهش برای حل مسائل جامعه است که مستلزم توجه به مسائل بومی جامعه است که دیانی (۱۳۷۸) در تحقیقات کتابداری دریافت که ابتدا در پژوهش مسئله‌یابی شود و برای پاسخ به مسئله، به گردآوری اطلاعات پرداخته شود و سرانجام چیزی مناسب استفاده به جامعه علمی کتابداری به‌طور اخص و جامعه علمی به‌طور اعم ارائه شود. و همچنین در این الگو مقوله اصلی تولید دانش با مقوله‌های گسترده‌تری تولید دانش، جایگاه تولید دانش، تولید دانش در رفع نیاز واقعی، روزآمدی و نوآوری، کیفیت تولید دانش و مقوله اصلی نظام انتشارات با مقوله‌های فرعی نشر کتاب و انتشارات بین‌المللی و بازار انتشارات و تأثیر پایان‌نامه‌ها با مقوله‌های درگیر کردن دانشجویان، استخراج مقاله از پایان‌نامه‌ها و همچنین مقوله تولید مقاله با مقوله‌های فرعی افزایش کمی مقالات، جایگاه مقاله، ترفیع رتبه، چگونگی مقالات و مقوله اثربخشی مقالات شامل تأثیرگذاری مقالات عوامل مؤثر بر امر پژوهش هستند که در میان این بر اساس نظر مصاحبه‌شوندگان عوامل استخراج مقاله از پایان‌نامه‌ها از مهم‌ترین عوامل مؤثر است که سبب آسیب می‌شود به‌طوری‌که فتاحی؛ بگلو و آخشیک (۱۳۹۳) بر مقوله استخراج مقاله از پایان‌نامه‌ها را نیز تأکید داشتند و بر اساس نظرات مصاحبه‌شوندگان افزایش مقالات به دلیل افزایش دانشجویان تحصیلات تکمیلی است و از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، تعداد پژوهش‌های پایان‌نامه‌ای دانشجویان بسیار بالا است و اساتید تمایل دارند که مقالات استخراجی از پایان‌نامه‌ها بانام آنان هم ثبت شود و علاقه و تمایلی برای تمام شدن پژوهش به نام فرد دانشجو ندارند. برخی از مصاحبه‌شوندگان در خصوص همکاری پژوهشی مطرح کردند که برخی از اساتید راهنما به دلیل ارتقاء مرتبه علمی نیاز به مقالات استخراجی پایان‌نامه‌ای دارند ولی طبق تعهدات خود عمل نمی‌کنند و بار مسئولیت پژوهش به عهده دانشجو می‌افتد از طرفی افزایش مقالات باکیفیت آن رابطه معکوسی دارد به‌طوری‌که کیفیت کلی مقالات مطلوب نیست و این با تحقیقات حسن‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) هم سویی دارد. درحالی‌که تعداد مقالات هدف نهایی نیست بلکه هدف دارا بودن مقالات باکیفیتی است که از نظر محتوا سبب گسترش واقعی مرزهای دانش و توسعه علم در رشته گردد، در ارائه محتوی این‌گونه مقالات آنچه مورد توجه است پرداختن به مبانی و نظریه‌های مطرح در زمینه مسئله و موضوع تخصصی پایان‌نامه است. تأکید بر مبانی نظری و ارائه نظریه‌های مطرح و مرتبط با موضوع مورد پژوهش یکی از نکاتی است که موجب غنی شدن و استحکام مقاله‌ها و نیز ارتباط دانش جدید با دانش کهن در حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی می‌شود (فتاحی؛ بگلو و آخشیک، ۱۳۹۳). و همچنین بر اساس دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان، تولید دانش رشد صعودی دارد و دانشگاه منبع و مرجع تولید دانش محسوب می‌شود، بنابراین بایستی جامعه و صنعت برای اجرای طرح‌های تحقیقاتی خود به آن مراجعه کنند. رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی از این امر مستثنی نیست. مراجعه به دانشگاه به‌منظور اجرای طرح‌ها و فعالیت‌های پژوهشی از طرف سازمان‌ها وجود ندارد و بخش‌های اجرایی از این پژوهش‌ها استفاده نمی‌کنند. علیرغم اینکه تولید دانش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی توسعه خوبی دارد، ولی از کیفیت لازم در تولید دانش نیز برخوردار نیست. از

طرفی انتشارات همچنان رشد داشته است. این یافته در راستای یافته‌های پژوهش اوکولا (۲۰۰۷)، اشرفی ریزی و همکاران (۱۳۸۹)، رادار (۱۳۹۰)، امرایی و همکاران (۱۳۹۲) است. تکراری بودن موضوعات کتاب‌ها از مقوله‌هایی است که نیاز به توجه بیشتری دارد که مؤلفان و مترجمان فعال در حوزه به‌منظور رفع خلاهای موجود، با دیدی کل‌نگر و جامع‌بنگرنند و به‌تمامی موضوعات آن‌هایی که کمتر رشد یافته‌اند پردازند که یافته‌های ملک محمدی و حاجی زین‌العابدینی (۱۳۹۶) آن‌ها تایید می‌کند.

تکراری بودن موضوعات کتاب‌ها از مقوله‌هایی است که نیاز به توجه بیشتری دارد که مؤلفان و مترجمان فعال در حوزه به‌منظور رفع خلأهای موجود، با دیدی کل‌نگر و جامع‌بنگرنند و به‌تمامی موضوعات آن‌هایی که کمتر رشد یافته‌اند پردازند که یافته‌های زین‌العابدینی و محمدی (۱۳۹۶) آن‌ها را تایید می‌کند. مشکلات و محدودیت‌ها نظیر چالش‌های انسانی، محدودیت زمان پژوهش، محدودیت منابع مالی، ضعف حمایت دانشگاه و ضعف ساختار پژوهشی، تقلیدپذیری، تعهد‌گریزی، مسئله‌سازی، عدم برنامه‌ریزی راهبردی و عدم رویکرد پژوهش محوری در دانشگاه‌ها از عوامل آسیب‌ساز در پژوهش هستند که راهبردها و پژوهش را محدود می‌کند. و از مهم‌ترین عامل محدودکننده عدم رویکرد پژوهش محوری است که تحقیقات بهار دوج (۲۰۱۷) و گنجی (۱۳۸۳) و همچنین پژوهش‌های زارعی و فامیل روحانی (۱۳۸۸) در این راستا انجام شده است. بر اساس دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان، پژوهش در رشته در تأمین هزینه‌های خود با مشکلاتی مواجه است. مصاحبه‌شوندگان ارتباط ضعیف پژوهش با نیازهای جامعه و به دنبال آن ناتوانی در جذب طرح‌های تحقیقاتی را دلیل به وجود آوردن مشکلات مالی عنوان کردند. در ضعف روحیه کاری پژوهشی کم‌رنگ بودن نقش استادان راهنما، عدم همکاری با سخگویان، عدم فرستادن دانشجویان دکترا به فرصت‌های مطالعاتی از مفاهیم مربوط به مقوله ضعف روحیه کار پژوهشی به شمار می‌آیند. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها، انجام پژوهش‌ها اصولاً نیازمند کار تیمی و بهره‌گیری از توان تخصصی هر یک از اعضاء است. این در حالی است که کمتر موردی پیش می‌آید که اعضای یک پژوهش با یکدیگر همکاری کنند و این نیاز به فرهنگ‌سازی کار گروهی در پژوهش دارد. عدم پژوهش محور بودن دانشگاه‌ها علاوه بر این، بر اساس دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان، در ساختار و رویکرد آموزش محوری در دانشگاه‌ها و جزوه محوری کلاس‌ها، محقق و پژوهشگر تربیت نمی‌شود، بلکه بیشتر استاد و مدرس تربیت می‌شود تا پژوهشگر، به عبارت دیگر، در نتیجه رویکرد آموزش محوری در برخی دانشگاه‌ها و نوع تربیت افراد در این رویکرد، در بسیاری از مواقع اساتید تولیدکننده علم نیستند و صرفاً انتقال‌دهنده و مدرس می‌باشند، این در حالی است که برخی از اساتید هم اصولاً وارد حوزه پژوهش و تولید علم نمی‌شوند. به‌طور کلی چنین می‌توان گفت که پژوهشگری یک مهارت است و تنها با دانستن مسائل نظری، روش‌ها و اصول پژوهشگری

¹ Ocholla

² Ashrafi Rizi H, Kazempour Z, Papi

³ Radfar

⁴ Amraei M, Geraei E, Siamaki

5. Bhardwaj

آسیب‌شناسی پژوهش در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی: مطالعه نظریه زمینه‌ای

حاصل نمی‌آید. بایستی این مهارت‌ها جهت انجام پژوهش توسط افراد کسب شود. اما همه افراد مجهز به چنین مهارتی نیستند. و یکی دیگر از عوام مهم محدودکننده پژوهش سیاست کلان آموزشی است که مربوط به مقوله عدم پژوهش محوری دانشگاه‌ها هستند. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها، یکی از آسیب‌های جدی که متوجه رشته است، سیاست دانشگاه‌ها در توجه به گسترش کمی آموزش است. به این مفهوم که توجه بیشتر دانشگاه به آموزش در بخش‌های تحصیلات تکمیلی، نظیر دانشگاه پیام نور موجب شده تا پژوهش در حاشیه قرار گیرد، در نتیجه رویکرد آموزش محوری، مشغله‌های بسیار زیادی برای اساتید در امور آموزشی به وجود آورده است. چنانکه اساتید بیشترین وقت خود را درگیر امور آموزشی، در بخش‌های مختلف تحصیلات تکمیلی، نظیر کلاس درس و پاسخگویی به دانشجویانی گذارند و فرصت کافی برای گذران در امور پژوهشی را ندارند. از سویی در برخی موارد مشغله‌های آموزشی و درآمد حاصل از آن مانع از احساس نیاز به امر پژوهش می‌شود. در پاسخ به سؤال دوم پژوهش استفاده از راهبردهای پژوهشی که در الگوی مفهومی مشخص شده‌اند، ترکیبی از راهبردها کاربردپذیری و تجاری سازی همراه با مقوله‌های فرعی گسترش رابطه دانشگاه و جامعه، درآمدزایی پژوهش‌ها و ارزیابی و داوری پژوهش‌ها، و بهبود کار آیی که شامل مقوله‌های فرعی ارتقاء کیفی و همکاری و تعاون از جمله راهبردهایی هستند که می‌توانند عملی شوند و باعث پیامدهایی شوند. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها، به کارگیری یافته‌های پژوهش و ارتباط در این زمینه رضایت‌بخش نیست، درحالی که برای بهبود بخشیدن به این وضعیت، زمینه‌های مناسبی وجود دارد. در سازمان‌های دولتی و نهادهای موجود، رابطه‌ای جهت واگذاری طرح‌های خود به پژوهشگران احساس نشده است. ضروری است که در مرحله انتخاب موضوع در پژوهش‌های رشته به محورهای پژوهشی نهادهای موجود نظیر کتابخانه‌های عمومی مورد توجه قرار گیرد و اعتمادی مبنی بر اینکه واقعاً دانشگاه می‌تواند به آن‌ها در جهت رفع مسائل و نیازهای پژوهشی‌شان کمک کند به وجود آید. این که دانشگاه‌ها صرفاً مطالبی که مطرح می‌کنند جنبه تئوریک نداشته و قابلیت اجرایی و عملیاتی شدن را دارد. بر اساس یافته‌های پژوهش، راهبردها باعث اجرای دقیق و جامع پژوهش‌ها و پاسخگویی به نیازهای جاری و بومی جامعه همراه با توانمندی مشاوره اطلاعاتی منجر به کاهش آسیب‌ها در پژوهش می‌شود.

منابع

- پاول، رونالد، ار. (۱۳۷۹). روش‌های اساسی پژوهش برای کتابداران. ترجمه نجلا حریری. تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی
- حری، عباس (۱۳۹۰). ضرورت رویکردی سه وجهی به آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتاب ماه کلیات، (۱۶۶)، ۱۰-۱۱
- حسن‌زاده، محمد؛ اسبک تبار، مصطفی؛ سهراب زاده، سارا؛ محمدی ضرّون، معصومه (۱۳۹۶). رابطه بین هم‌نویسندگی و کیفیت مقالات: رهیافتی از مقالات منتشرشده در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴. پژوهش‌نامه علم‌سنجی. مقالات آماده انتشار. انتشار آنلاین از ۸ آذر
- حیدری، غلامرضا؛ قنادی نژاد، فرزانه؛ چینی پرداز، رحیم (۱۳۹۶). شناسایی و تحلیل اولویت‌های پژوهش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دکتری در این رشته، مدیریت اطلاعات، ۳(۱) ۴۹-۷۳
- دیانی، محمدحسین (۱۳۸۷). پایان‌نامه، گنجی ناشناخته، فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲(۴) ۱-۱۶.

- ، (۱۳۸۷). رواج مسئله‌سازی و افول مسئله یابی در تحقیقات کتابداری، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۴۱(۱)، ۳-۱.
- ، (۱۳۸۷). افزایش نمایی و تزايد مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۱(۳).
- رها دوست، بهار. (۱۳۸۶). فلسفه کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران: نشر کتابدار.
- زارعی، عاطفه؛ فامیل روحانی، علی‌اکبر (۱۳۸۸). وضعیت تحقیقات اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی منطقه پنج و شناسایی مشکلات آن‌ها در تولید علمی، مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات، شماره ۸۰، عصاره، فریده؛ فرج پهلوی، عبدالحسین؛ سیامکی، صبا (۱۳۹۳). پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران: تحلیل محتوا، مجله علم‌سنجی کاسپین، ۱(۲)، ۷-۱۳.
- فتاحی، رحمت‌الله (۱۳۸۸). ارزش‌ها و جذابیت‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی: بازشناسی مبانی ارزشی کتاب. تهران: کتابدار.
- فتاحی، رحمت‌الله؛ رجبعلی بگلو، رضا؛ آخشیک، سمیه سادات (۱۳۹۳). گذری و نظری برگزیده، حال و آینده: کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران: نگاهی به شکل‌گیری، دستاوردها و چالش‌های توسعه علم اطلاعات و دانش‌شناسی. شیراز: نامه‌ی پارسی. وزارت علوم تحقیقات و فناوری معاونت پژوهشی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری.
- کو مار، کریشنان (۱۳۷۴). روش‌های پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- گنجی، علیرضا (۱۳۸۳). مطالعه وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد. کارشناسی ارشد. دانشکده علم تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد.
- ملک محمدی سعید؛ حاجی زین‌العابدینی، محسن (۱۳۹۶). یک دهه نشر کتاب در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران ۱۳۸۱-۱۳۹۰، مجله اطلاع‌رسانی پزشکی نوین، ۳(۱)، ۱۶-۲۱.
- Ashrafi Rizi H, Kazempour Z, Papi (2010). A Survey of Publications by Non-Government, Special Publishers in Library and Information Science during (2001-2008). Library and Information Science, 13(2): 295-318. [In Persian].
- Amraei M, Geraei E, Siamaki (2013) S. Subject Trends of Persian Publications in LIS, 1994-2008. NASTINFO, 24(3): 78-91. [In Persian].
- Bhardwaj, Raj Kumar (2012). Research activities of library and information science professionals in Indian higher educational institutions: Competencies, support and engagements, Journal of Library and Information Technology, 37(1), pp. 30-37
- Boell, Sebastian K.; Kennan, Mary Anne; Willard, Patricia (2012). Fifty years of LIS education in Australia: Research productivity and visibility of LIS educators in higher education institutions, Journal of Education in Library and Information Science. 53(1). 49-68
- Chuan, Chen; Qin, fu, Ma Hao (2011). Survey Research on Implementation of Research Methods in Library and Information Science, Library Tribune, 31(6). Retrieved March 18, 2018, from http://www.jlis.cn/jtlscen/ch/reader/view_abstract.aspx?file_no=20120203&flag=1
- Creswell, John W. (2005). Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. Michigan: Merrill. Retrieved, May 21, 2018, from https://books.google.com/books/about/Educational_Research.html?id=IXcOAQAAMAAJ
- Ocholla, Dennis N; Ocholla, Lyudmilla (2007) Research in Library and Information Science in South Africa: an analysis of journal research output from 1993-2006. 73RD IFLA GENERAL CONFERENCE AND COUNCIL, 19-23 August 2007, Durban, South Africa. Electronic. Retrieved March 18, 2018, from <http://www.ifla.org/iv/ifla73/index.htm>
- Radfar, A (2012). A Survey on the Library and Information Science Researches in Iran, Epistemology, 5(18): 35-49. [In Persian].
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. Newbury Park, CA: Sage